

Digitalna i medijska pismenost – za slobodu izražavanja, protiv govora mržnje

Kuća ljudskih prava Zagreb, prosinac 2020

Tina Đaković

www.kucaljudskihprava.hr

Kuća ljudskih prava Zagreb

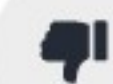
- organizacija civilnog društva koja djeluje u području zaštite i promocije ljudskih prava
- istraživanje, praćenje stanja ljudskih prava, zagovaranje, edukacija
- Centar znanja u području ljudskih prava u suradnji sa Nacionalnom zakladom za razvoj civilnoga društva
- sloboda govora je jedna od temeljnih odrednica programa Kuće ljudskih prava
- govorom mržnje se bavimo od 2015.: istraživanjem, edukacijom, praćenjem, zagovaranjem
- Govor mržnje vodič za političare/ke:
https://www.kucaljudskihprava.hr/wp-content/uploads/2017/05/govor_mrznje_vodic_final.pdf
- monitoring Kodeska postupanja EU "Code of conduct on countering illegal hate speech online": <https://bit.ly/2KmnfoP>
- alat za prijavu govora mržnje: dostajemrznje.org
- edukacije za stručnjake (policiju, novinare), mlade, studente, učenike, organizacije civilnog društva, opću javnost

Projekt #protiv mržnje

Provodimo edukacije o digitalnoj i medijskoj pismenosti, unapređujemo alat za prijavu govora mržnje www.dostajemrznje.org, provodimo kampanju i informiramo o slobodi govora i govoru mržnje na FB stranici Dosta je mržnje!, uz financijsku potporu Središnjeg državnog ureda za demografiju i mlade i uz financijsku podršku Agencije za elektroničke medije .

Raspored

Vrijeme	Tema
10:00-10:15	Uvod, predstavljanje sudionika_ca i trenerskog tima
10:15-10:45	Medijska i digitalna pismenost – što su i zašto nam (sve više) trebaju?
10:45-11:30	Digitalna prava su ljudska prava! Pravo na informaciju i pravo na slobodu izražavanja
11:30-11:45	<i>Pauza</i>
11:45-12:30	Sloboda izražavanja, diskriminacija i govor mržnje – pojmovi i diskusija
12:30-13:30	Govor mržnje i kako reagirati – primjeri i naučene lekcije
13:30-14:00	Završna razmjena, otvorena pitanja i rekapitulacija

Radionica:

- treneri/ice: Lucija Lumančić, Dražen Hoffman, Tina Đaković
- velika i raznolika grupa!!
- dogovor: javljanje u chat!
- snimanje: prvih 10-20 minuta, prema dogovoru!
- može li fotka za društvene mreže i izvještaj za web?
- registracija: <https://forms.gle/vdujnbwYyPNjFmx89>

Sloboda govora je....

Sloboda govora je temeljno ljudsko pravo:

Članak 19.

1. Svatko ima pravo zadržati svoja uvjerenja bez miješanja sa strane.
2. Svatko ima pravo na slobodu izražavanja. To pravo obuhvaća slobodu traženja, primanja i širenja informacija i ideja svake vrste, usmeno, pismeno, tiskom ili umjetničkim oblikom, ili kojim drugim sredstvom prema svom osobnom izboru i bez obzira na granice.

Članak 19. UN-ovog Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima (ICCPR)

Članak 10. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava

Članak 38 Ustava RH

Europska konvencija za zaštitu ljudskih prava, članak 10.

Svatko ima pravo na slobodu izražavanja.

To pravo obuhvaća slobodu mišljenja i slobodu primanja i širenja informacija i ideja bez miješanja javne vlasti i bez obzira na granice.

Članak 38.

Jamči se sloboda mišljenja i izražavanja misli.

Sloboda izražavanja misli obuhvaća osobito slobodu tiska i drugih sredstava priopćavanja, slobodu govora i javnog nastupa i slobodno osnivanje svih ustanova javnog priopćavanja.

Zabranjuje se cenzura. Novinari imaju pravo na slobodu izvještavanja i pristupa informaciji.

Jamči se pravo na pristup informacijama koje posjeduju tijela javne vlasti. Ograničenja prava na pristup informacijama moraju biti razmjerna naravi potrebe za ograničenjem u svakom pojedinom slučaju te nužna u slobodnom i demokratskom društvu, a propisuju se zakonom.

Jamči se pravo na ispravak svakomu komu je javnom viješću povrijeđeno Ustavom i zakonom utvrđeno pravo.

Sloboda govora nije apsolutno pravo:

Članak 19 ICCPR, stavak 3

3. Ostvarenje prava predviđenih stavkom 2. ovoga članka nosi sa sobom posebne dužnosti i odgovornosti. Stoga se ono može podvrgnuti određenim ograničenjima, ali samo takvima koja su predviđena zakonom i koja su prijeko potrebna radi:

- a) poštivanja prava i ugleda drugih;
- b) zaštite državne sigurnosti, javnog reda (*ordre public*), zdravlja ili morala.

Članak 20. ICCPR:

1. Svako poticanje na rat mora se zakonom zabraniti.
2. Svako pozivanje na nacionalnu, rasnu ili vjersku mržnju koja potiče diskriminaciju, neprijateljstvo ili nasilje, mora se zakonom zabraniti.

Članak 39.

Zabranjeno je i kažnjivo svako pozivanje ili poticanje na rat ili uporabu nasilja, na nacionalnu, rasnu ili vjersku mržnju ili bilo koji oblik nesnošljivosti.

Europska konvencija za zaštitu ljudskih prava Članak 10.

ostvarivanje tih sloboda obuhvaća dužnosti i odgovornosti, ono može biti podvrgnuto formalnostima, uvjetima, ograničenjima ili kaznama propisanim zakonom, koji su u demokratskom društvu nužni

radi interesa državne sigurnosti, teritorijalne cjelovitosti ili javnog reda i mira, radi sprječavanja nereda ili zločina, radi zaštite zdravlja ili morala, radi zaštite ugleda ili prava drugih, radi sprječavanja odavanja povjerljivih informacija ili radi očuvanja autoriteta i nepristranosti sudbene vlasti

Govor mržnje je...

JAVNO (putem tiska, TV-a, radija, interneta, na javnim površinama, javnim skupovima, letcima, plakatima)

+

IZRAŽAVANJE (video, slike, simboli, riječi, članci, audiozapisi, pjesme, govori, objave i komentari na internetu, grafiti...)

+

MRŽNJE (poziva na nasilje, diskriminira, zagovara uskratu prava, poziva na segregaciju, ...)

usmjerenu prema skupini ljudi ili pripadniku skupine

ZBOG KARAKTERISTIKA (rasne, vjerske, nacionalne ili etničke pripadnosti, podrijetla, boje kože, spola, spolnog opredjeljenja, rodnog identiteta, invaliditeta ili kakvih drugih osobina)

1

Javno poticanje na nasilje i mržnju Članak 325.

- (1) Tko putem tiska, radija, televizije, računalnog sustava ili mreže, na javnom skupu ili na drugi način javno potiče ili javnosti učini dostupnim letke, slike ili druge materijale kojima se poziva na nasilje ili mržnju usmjerenu prema skupini ljudi ili pripadniku skupine zbog njihove rasne, vjerske, nacionalne ili etničke pripadnosti, podrijetla, boje kože, spola, spolnog opredjeljenja, rodnog identiteta, invaliditeta ili kakvih drugih osobina,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

- (2) Kaznom iz [stavka 1. ovoga članka +](#) kaznit će se tko javno odobrava, poriče ili znatno umanjuje kazneno djelo genocida, zločina agresije, zločina protiv čovječnosti ili ratnog zločina, usmjereno prema skupini ljudi ili pripadniku skupine zbog njihove rasne, vjerske, nacionalne ili etničke pripadnosti, podrijetla ili boje kože, na način koji je prikladan potaknuti nasilje ili mržnju protiv takve skupine ili pripadnika te skupine.

- (3) Za pokušaj kaznenog djela iz [stavka 1. i 2. ovoga članka +](#) počinitelj će se kazniti.

Narodne novine br. 125 07.11.2011 Kazneni zakon: Članak 325.

Nacionalno zakonodavstvo

Kazneno - članak 325 - javno poticanje za nasilje i mržnju

Prekršajno:

Zakon o suzbijanju diskriminacije

Zakon o prekršajima protiv javnog reda i mira

Zakon o sprječavanju nereda na športskim natjecanjima

Zakon o javnom okupljanju

Zakon o ravnopravnosti spolova

Zakon o istospolnim zajednicama

Zakon o medijima

Zakon o elektroničkim medijima

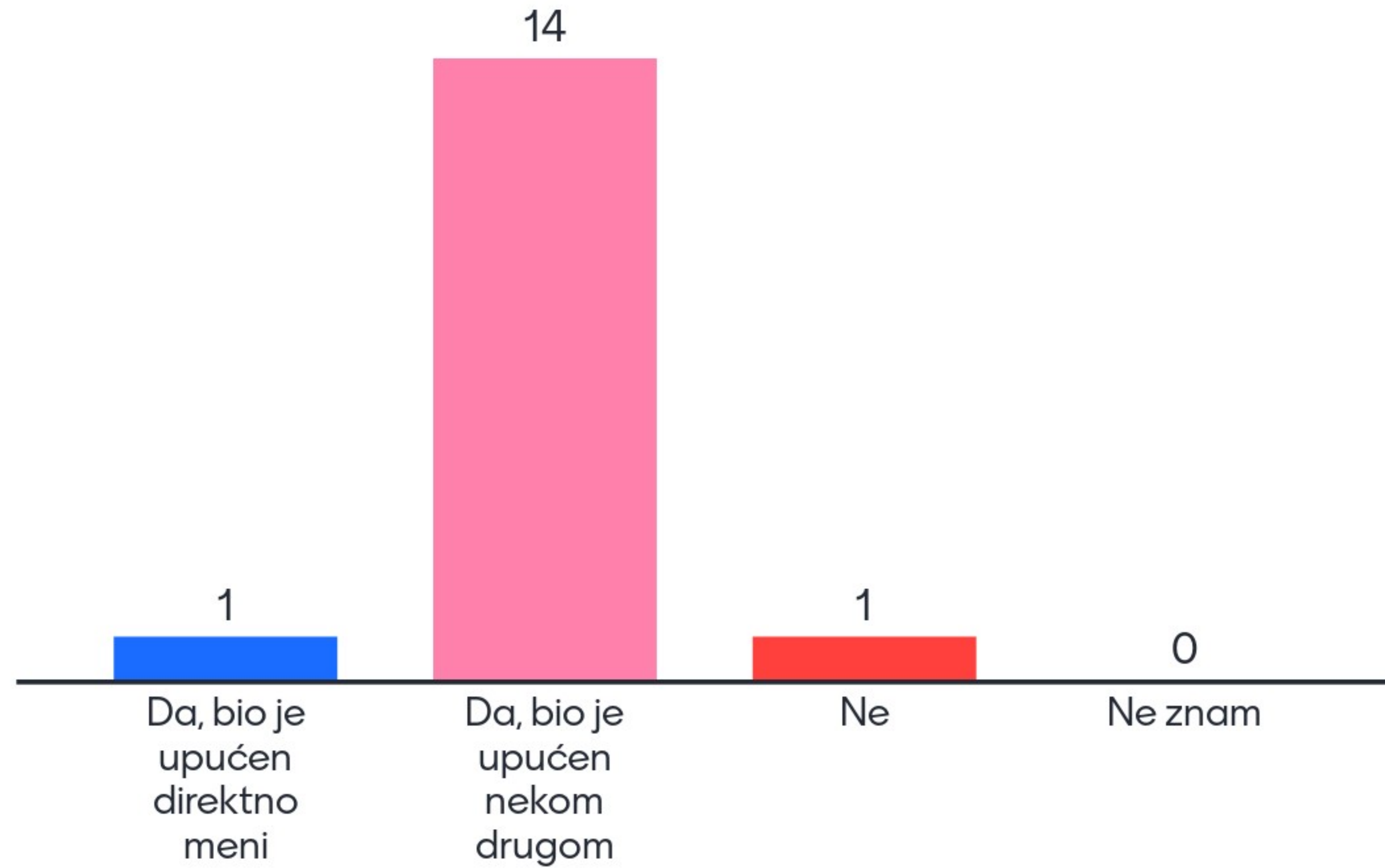
Zakon o Hrvatskoj radioteleviziji

U prepoznavanju najtežih oblika govora mržnje koji podliježu kaznenim sankcijama od velike je koristi "šestorazinski test" (Rabat Action Plan, UN)

- 1. Kontekst
- 2. Govornici, odnosno njihova pozicija ili status u društvu
- 3. Namjera, cilj i svrha govora, publika
- 4. Sadržaj ili forma: analiza sadržaja može uključiti i procjenu razine provokativnosti i izravnosti govora mržnje
- 5. Domet govora (reach), metoda diseminacije, frekvencija, količina i intenzitet komunikacije.
- 6. Vjerojatnost, uključujući i neposrednu vjerojatnost pojave nasilja ili mržnje: poticanje je po definiciji zločin u pokušaju
- a ono na što se potiče se ne mora dogoditi da bi poticanje bilo kažnjivo.

U prošlih godinu dana, sursreo/la sam se s govorom mržnje...

Istraživanja, podaci & činjenice

U javnom diskursu sve je više prisutan rasistički i nesnošljiv govor mržnje. Glavni ciljevi su mu Srbi, LGBT osobe i Romi(...) U područnim medijima i na internetu uobičajeni su izrazi rasizma i ksenofobije protiv Srba, LGBT osoba i izbjeglica, kao i uvredljiv izričaj kad se govori o Romima. Događaju se i fizički napadi protiv tih skupina kao i njihove imovne. (ECRI, 5. izvješće za Hrvatsku, 2018)

Istraživanja, podaci & činjenice

U zadnjih pet godina gotovo je svaka druga mlada osoba imala iskustvo da joj je netko na Internetu osobno upućivao mrziteljski komentar ili uvredu, a čak njih 96 posto navelo je da su u zadnja tri mjeseca vidjeli da je netko na toj platformi upućivao netrpeljive komentare na osnovi nacionalne ili etničke pripadnosti, roda ili spola, religijskog opredjeljenja, boje kože, seksualne orijentacije, fizičkog izgleda te financijskog statusa.
(istraživanje Pučke pravobraniteljice, lipanj 2019)

ZAŠTO JE VAŽNO?

- govor mržnje je usmjeren prema nekome zbog njegovog/njezinog identiteta
- razorno djeluje na društvenu koheziju
- pogađa pojedinca ali i cijelu zajednicu,
- bilo tko može biti meta govora mržnje - zbog predrasude
- izaziva strah, nemoć, zastrašuje, može dovesti do diskriminacije, segregacije, zločina iz mržnje
- zbog elementa javnosti djeluje na cijelu zajednicu i moće širiti predrasude, diskriminaciju, polarizirati društvo